

Komparacija istorijskog konteksta

Šta slijedi?

- Istorijski kontekst
- Strukture i institucije
- Akteri i procesi
- Javne politike
- Globalni kontekst

Istorijski kontekst

- Šta su teme poređenja?
 - Nacionalne države
 - Demokratije
 - Autoritarni režimi

Bitni elementi nacionalne države

- Moderne nacionalne države (13-15. vijek)
- Političke zajednice
- Elementi:
 - Monopol na legitimnu primjenu sile
 - Teritorijalnost
 - Suverenost
 - Pluralnost
 - Konstitutivan odnos sa stanovništvom
- Maks Veber

Bitni elementi nacionalne države

- Pravna država
- Centralizacija
- Razlikovanje države i (civilnog) društva
- Država, religija i vlasništvo
 - Sekularizacija
 - Pravo vlasništva i ugovorno pravo
- Liberalni i demokratski aranžmani za participaciju
- Društveni rascjepi
- Državljanstvo i nacionalnost

Bitni elementi nacionalne države

- Razvoj države
 - Konsolidacija vlasti
 - Racionalizacija vlasti
 - Centralizacija
 - Hijerarhija
 - funkcija

University of Montenegro

Demokratije

- 1950 – jedna od 4 političke zajednice demokratija (Freedom House)
- 1974. Portugal i “treći talas demokratizacije”
- *Political opposition*, Robert Dahl, 1966.
- Danas demokratije gotovo $\frac{3}{4}$ savremenih režima
- Nekada mala i homogena grupa Država
- Danas širok dijapazon različitih oblika funkcionisanja – potreba za razumijevanjem, klasifikovanjem i tipologiziranjem

University of Montenegro

Kompariranje demokratija

- Komparacija režima
 - Arent Liphart – *Modeli demokratije*, 1984. podjela na većinske i konsensualne modele demokratije
- “Treći talas” demokratizacije
 - Samjuel Hantington – *Kraj istorije i posljednji čovjek*, 1991.
- Institucionalni inženjering
 - Đovani Sartori, *Ustavni inženjering*, 1994.
 - Predsjednički i parlamentarni sistemi
 - Većinski i proporcionalni izborni sistemi
- Neoinstitucionalizam
 - Institucije postaju nezavisna varijabla
- Fokus ne na kvantitetu, nego na kvalitetu demokratije

University of Montenegro

Pokušaj da se dođe do definicije

- Demokratije “s pridjevima”: izborna demokratija, neoliberalna demokratija, deliberativna demokratija...
- Proceduralna vs. materijalna demokratija
 - Šumpeter: Demokratska je metoda institucionalni aranžman kojim se dolazi do političkih odluka i u kome kompetitivnom borbom za glasove ljudi pojedinci stiču moć da odlučuju.
- Poliarhija, Robert Dal (1971) i 8 institucionalnih uslova za demokratiju
- Liberalna i neliberalna demokratija (Dajmond, Zakarija...)
 - Istraživanje Freedom House-a

Razvoj demokratije

- Tri velike prekretnice po Dahlu (1966):
 - Inkorporiranje (širenje biračkog prava)
 - Predstavljenost
 - Organizovana opozicija

Pokušaj izgradnje tipologija

- Liphart, 1968.

Ponašanje elita	Struktura društva	
	Homogena	Pluralna
Udruživanje	Depolitizovana demokratija	Konsocijalna demokratija
Suprotstavljanje	Centripetalna demokratija	Centrifugalna demokratija

Autoritarni režimi

- Do 19. vijeka većina režima je bila autoritarna, uglavnom nasljedne monarhije
- Drugi oblik vojne diktature i vojne hunte
- 20. vijek i komunistički i fašistički režimi
- Novi oblici "demokratskih" diktatura u XX vijeku

Legitimizacija autoritarnih režima

- Religija
- Ideologija
- “demokratsko” polaganje prava na vlast
- Totalitarni i autoritarni režimi

Budućnost autoritarnih režima

- Interpretacija o iskorjenjivanju
- Interpretacija o evoluciji